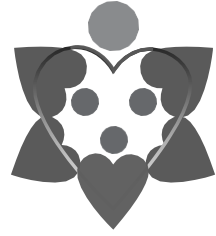

כאיש אחד

פרשת תצוה
י"א אדר תש"פ

איחוד לבבות במודעות יהודית

עלון שבועי בענייני מחשבה ומוסר מתוך הפרשה

סיבוב על הסוס

במגילה: מרדכי אינו כורע ומשתחוה להמן – המן מתמלא כעס וחמה ומכאן מתאמץ לדרוש עצה ומזימה כנגד מרדכי. כאשר נתבונן בדרכי המן נראה כי מעשיו תמוהים.

ראשית. הנה המן הרשע היה עשיר גדול ביותר, וכמו שהמגילה מתארת, שהוציא מכיסו עשרת אלפי ככר כסף, בכדי לקבל את הזכות להשמיד את היהודים. ועוד, מי יותר ממנו שזכה לכבוד גדול מאת המלך כאשר קיבל את טבעת המלך על ידו, טבעת יקרה, שכל ענייני העולם נחתמים בה.

יתרה מזו, ברגעים האחרונים של המן זכה לתוספת כבוד – הערצת המלכה אסתר, כאשר רק אותו הזמינה למשתה. מעתה, מזה שנותר להבין, אחר כל המתנות והשפע המיוחד שהיה סביבו, כיצד איש אחד – מרדכי היהודי, הצליח להעביר להמן את מצב הרוח, עד כדי כך שבכינוס המשפחתי יחד עם אשתו וכל אוהביו, הינו מצהיר בפה מלא: **יָכַל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹהַ לִּי בְּכָל עַת אֲשֶׁר אָנִי רֹאֶה אֶת מְרֻדְכֵי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ,** מדוע מרדכי הפריע לו בחיים עד כדי כך?

שנית, אוהביו נותנים לו עצה עצומה לתלות את מרדכי על עץ גבוה חמישים אמה ובכך מאחלים לו כי השמחה תשוב להיות בחלקו. המן יורד אל חצרו, מכין את העץ בחריצות ומיד מזדרז אל המלך לאמור לו לתלות את מרדכי על העץ. ברם, טרם פותח פיו, המלך מקדים לו שאלה מעניינת: **מַה לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר הִמְלִיךְ חֲפֵץ בִּיקְרוֹ?** המן מתרגש כולו, דמעות מבצבצות בעיניו: **איזה תענוג! למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני, המלך רוצה להעניק לי ככל אשר אהפוך, נו, בעת 'תקפוץ על המציאה' 'אדוני המלך האיש שאתה חפץ ביקרו תאבד את כל אויביו ושונאיו, תתלה את מרדכי היהודי על העץ...'** הרי שבבקשה זו היה שב לחיים שמחים, צרתו הייתה נפתרת לאלתר. אלא שבמקום זה המן דורש איוו בקשה מוזרה: **'אני מבקש ללבוש את בגדי המלך, לרכוב על סוס המלך בחוצות העיר ושאהד השרים יכריזו בקול: 'כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הִמְלִיךְ חֲפֵץ בִּיקְרוֹ.'**

והשאלה: **'הלו... המן, בא לפה, תספר לנו בבקשה, האם משעמם לך בחיים? מה יעזור לך סיבוב על הסוס משך שעה וחצי בחוצות העיר, אתה מבוזז את רצון המלך להיטיב עמך על סיבוב עם הסוס! זה צחוק! הרי גם כך אתה השר הכי מכובד ועשיר בממלכה, אתה תינוק רוצה שכולם יסתכלו עליך? אדם שמעט מוח בקדקודו היה שואל משהו עם תכלית, בקשה עם עתיד, משאלה שתוסיף לו קידום בחיים, הרי סוף כל סוף 'המלך חפץ ביקרו' בכוחו למלאות כל משאלות לבו לטובה. אם כן מדוע 'סיבוב על הסוס' הוא היה חלומו של המן?**

אלא התשובה נפלאה. העניין הוא כך: המן הרשע, בלבו הייתה חקוקה תאוה אחת והיא: **'להרגיש מלך העולם!'** אחד מן הסימנים שמלך הוא מלך, זהו באופן שהעם כולו מקבל הכנעה לפניו, חש שכולם מודים במלכותו. בתחושה זו, כל נשימה ונשימה היא יקרה מאוד, שווה כל כסף וזהב אבנים טובות ומרגליות שבעולם.

והנה, אחשוורוש הוא היה מולך בעולם כולו. וברצון שמים אחשוורוש בחר לגדל מעל כל השרים את המן בן המדתא האגגי, על פי חשבון פשוט, המן הוא היה שני למלך, כולם כורעים ומשתחוים לו, קרוב לחלום ממש. אלא דא עקא שמצוי בשושן איזה יהודי חרדי אחד, שהיה לו כקוץ בעין, קוץ התוקע את הכל, מונע מהמן את הגשמת החלום החלומי, לא נותן לו אפשרות לרכוש את הנאה עצומה זו – להרגיש מלך העולם.

ומי הוא? הרי זה מרדכי היהודי היושב בשער המלך, הוא היה 'שם פס' על המן, כנאמר: **'לא קם ולא זע מִמֶּנּוּ'** דהיינו, כאשר המן עבר בסמוך לו, לבו של מרדכי לא הוסיף פעימה אחת יתרה, גופו לא נד תזוזה ולו הקלה ביותר, המן היה לפניו כמו רוח, אוויר, אפס מאופס. מרדכי בעצם היה מרמו לו אתה לא מלך, בעיניי אתה הרבה פחות ממלך. כך השתיקה של מרדכי מנעה מהמן את תחושת המלכות – הנה יש בן אדם שלא מקבל את מרותו, מוחו של המן עבד שעות נוספות לחשוב כיצד להכניע את מרדכי לפניו, לכך כאשר המן מגיע אל ביתו ומונה באוזני אוהביו ואשתו את כל מעלותיו: עשרו הרב ורוב בניו ואף את חיבת אסתר אליו, הוא אינו מתבייש להצהיר: **יָכַל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹהַ לִּי בְּכָל עַת אֲשֶׁר אָנִי רֹאֶה אֶת מְרֻדְכֵי הַיְּהוּדִי...** ולמה? מרדכי היהודי הורס את החלום.

יועציו נותנים לו עצה נפלאה: מה הבעיה? מה שלא הולך בכוח ילך ביותר כוח, אם אינך מצליח להכניע את מרדכי היהודי אזי תהרוג אותו, מה הבעיה? כך בשעה שהוא ימות, משאלתך תתגשם, החלום יהפוך למציאות, הבריות כולם ידעו כי אין חשוב כמוך, אתה תטייל ברחוב כמו מלך אמתי.

ברוך המבדיל בין -

'קצין' 'שוטר' 'מושל'

ביאור המילים מהמלבי"ם

(ר' מאיר ליבוש)

מאת: אדיר רחמים הי"ו.

שלמה המלך נותן הצעה לכל מי שמידת העצלות מנסה להשתלט עליו, והיא: **'לֶךְ אֶל נְמֹלֶה עֲצֵל רָאָה דְרָכָיָהּ וְחָכַם. אֲשֶׁר אֵין לָהּ קִצִּין שֹׁטֵר וּמוֹשֵׁל. תְּכִין בְּקִיץ לְחִמָּה אֲגָרָה בְּקִצִּיר מֵאֲקָלָה.'**

במדרש: הנמלה אינה חיה אלא ששה חודשים. למה? שמי שאין לו גידים ועצמות אינה חיה אלא ששה חודשים וכל מאכלה אינה אלא חטה ומחצה והיא הולכת ומכנסת בקיץ כל מה שמוצאת חטים שעורים ועדשים א"ר תנחומא: למה היא עושה כן? שאמרה שמה יגזור עלי הקב"ה חיים או יהיה ברשותי אוכל מוכן.

מעשה זה עושה הנמלה בחריצות רבה, כאשר אין שום שוטר מושל או קצין העומד על ראשה.

זאת נלמד ממנה אנו עם ישראל, כאשר אנו מובטחים בי"ח עולם' לנצח נצחים, על אחת כמה וכמה עלינו להזדרז ולאסוף ב'ערב שבת' לחם לאכלה בכדי שיהיה לנו מה לאכול ב'עולם שכולו שבת'.

וכאן נתבונן מהו ההבדל בין 'קצין' 'שוטר' ו'מושל'?

מבאר המלבי"ם כך: **'קצין'** – הוא הנבחר על ידי הסכמת העם שמקבלים אותו ראש עליהם. (כנאמר ביפתח: **וַיִּלֶךְ יַפְתָּח עִם זְקֵנֵי גְלָעָד וַיִּשְׁמְרוּ הָעָם אוֹתוֹ וַעֲלִימָה לְרֹאשׁ וַלְקָצִין).**

'שוטר' – הוא אדם הממונה לאכוף את החוק על ידי סמכות המלך. **מושל'** – הוא זה שמושל על העם בכוח אף שלא ברצונם. (כדברי האחים אל יוסף: **הַמֶּלֶךְ תַּמְלוֹךְ עֲלֵינוּ אִם מוֹשֵׁל תַּמְשׁוּל בְּנוֹ...'** – האם תבקש שנעשה אותך למלך או שמא אתה חפץ למלוך עלינו אף שלא ברצוננו...)

מכל מקום, הנמלה אף ללא אחד מאלו, מודרות בכל כוחה לצבור מזון לחייה. על אחת כמה וכמה אנו בני אדם צריכים ללמוד מוריוות זו, לעשות מצוות ומעשים טובים ללא שיש עלינו כח מכריח.

יקויים בנו: 'בְּכָל עַת יִהְיֶה בְּגִידֶיךָ לְבָנִים וְשָׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אֶל יַחְסֶר' – אמן!

מרי אמר?

מתכון לעוגה

"איזה יופי של אירוסין...!" נכנסה גברת מרים אל הרכב והחלה מדווחת לבעלה מאיר את פרטי האירוע.

"העוגות שלי נגמרו ראשונה, אין אורח אחד, שהסתפק בחתיכה אחת. כולם התחילו בטעימה קטנה ולאחר מכן לקחו פרוסה גדולה יותר. עמדתי בצד השולחן ופשוט רווייתי נחת, כל מי שטעם מאחת העוגות מיד העלה את השאלה 'ואו... מי זו שהכינה את העוגות הנפלאות הללו? מיד שמי התפרסם בפי כל, ובעיקר תוך עזרת הנשים. כולם הגיעו אליי, שבחו הללו וקילסו, וכמובן בקשו טלפון להזמנות, רק שהצדיק שלנו פיני, גרם לי עוגמת נפש לא קטנה."

"פיני? מה הוא עולל הפעם?!" הסתקרן האב מאיר.

"האמת, ייתכן שהוא היה בסדר, רק לי זה מאוד הפריע." התנצלה גברת מרים.

"רגע, הוא בסדר, ורק לך הוא מאוד הפריע? – איך זה בדיוק מסתדר ביחד?"

"כן, בעת שעשרות נשים הסתודרו סביבי לשאול על מתכון העוגה, פיני פלט מפיו מידע חסוי ולא רצוי. הוא אמר בקול רם: 'המתכון הזה כל כך מיוחד, שגם אמא התחננה לקבל אותו מהשכנה גילה, תמורת תשלום, השכנה גילה היא זו שהמציאה אותו...!' פיני הסמיקו מיד, 'החלקתי מהענף הגבוה שהייתי בו', והצטרפתי לספר להם את האמת.

השכנה היא זו המומחית הגדולה בעוגות ואני רק למדתי ממנה, מהר עשו קו מחיקה על מספר הטלפון שלי, ובקשו את הטלפון של השכנה גילה. הבנת? מבוכה של ממש השתררה ברכב, שבו חגורים כל בני הבית.

"האמת מרים, את מזכירה לי סיפור מהשנים הטובות שלי בשיבה." אמר מאיר אחר מחשבה של כמה שניות. "הנה חבר טוב שלי, ביום אירוסיו, הזמין את כל החברים וכל הרבנים וכו'... ובאותו מעמד עשה סיום מסכת. באוזני כולם נשא דרשה מיוחדת, ומשך שלושים דקות ישבו כולם, עם אוזניים קשובות לקול פלפוליו הלוהטים של החתן, עד שהכל השתאו מגודל החידושים העצומים שאמר. והנה בסיום דבריו, הוסיף לומר משפט שצערם באוזניו: 'רציתי להתנצל שלא הספקתי להכין מערכה של לימוד מעצמי, כל הדברים שאמרתיו כולם לקוחים מספר 'פלפולי אורייתא'. תוכלו לראות הכל בפנים.' הספר היה במקום וכולם פתחו וראו שכל דבריו כתובים שם, מיד 'האוויר יצא מן המפרשים', והתדהמה פרחו כלא הייתה.

למחרת נגשתי אליו ותהיתי באוזניו. 'מה עשית? היה כל כך מושלם, חמין לעתיד כמעט התעלף, הרבנים היו המומים, כבר התחילו לעשות וידוי, אולי לא התנהגו בכבודך כהוגן, וברגע האחרון 'הרסת הכל', גילית שהדרשה הזו – לא שלך! על כך נאמר 'גם אֵייל מְחַרֵּשׁ – חָכֵם יִחְשֵׁב. אֵטֵם שְׁפָתָיו – נְבוֹן' היית יושב בשקט והיית נחשב לאחד החכמים הגאונים!

הוא לא נבהל והשיב לי כך. 'בגמרא ובמדרש מובא סוד גדול שנהגתי על פיו: אמרו ר' חזקיה ור' ירמיה בר אבא בשם ר' יוחנן, כל שאינו אומר דבר בשם אומרו, עליו הכתוב אומר 'אל תגזול דל כי דל הוא'. ולכך כשאדם שומע דבר, צריך לאומרו בשם אומרו, ואפילו מאדם שלישי, עליו להזכיר את כולם. דוגמא – שנו רבותינו. 'אמר ר' נחום הלבלר: מקובל אני מר' מייאשא. שקיבל מאבא. שקיבלו מן הזוגות. שקיבלו מן הזקנים. הלכה למשה מסיני... וכך כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם.

וממי אנו למדים כן? מאסתר המלכה, כאשר שמעה ממרדכי, שבגתן ותרש בקשו לשים רעל בבוס המלך, מיד עמדה ואמרה למלך בשם מרדכי. ועל ידי כן זכתה, שנגאלו כל ישראל על ידיה. לכן, תמיד כשאני אומר דברי תורה משובחים, אני משתדל לציין ממי שמעתי או למדתי דברים אלו... כך תרץ החבר את מעשיו. אם כן, אם אנו מבקשים לקרב את הגאולה, תמיד ראוי לציין, ממי למדנו כל דבר! הביע האב מאיר את דעתו. "סליחה מאיר, אתה משווה דברי תורה קדושים – למתכון של עוגה?! אפשר להבין שדברי תורה מקרבים את הגאולה על ידי שנאמר מהיבין מקורם. כמובן, איני יודעת איך... אבל עם דברי תורה הכל יכול להיות. אך מה זה קשור למתכון של העוגה? וכי נראה לך שאילו הייתי אומרת שהשכנה גילה, היא הכינה את העוגה, הגאולה הייתה מתקרבת יותר?"

אף מוישי הבן הגדול, לא יכול היה להתאפק, ביקש את רשות אביו להתערב בשיחה, ומיד סגן את שאלת אמו בצורה בהירה יותר: "אבא, ברשותך, איני מקשה על דבריך חלילה, אני שואל על עצם דברי הגמרא, משהו כאן לא כל כך ברור. ניתן להבין שאסתר זכתה להביא גאולה לעולם, לפי שהיא הייתה מלכה חשובה וקרובה עד מאוד למלך, ולכן כשאמרה דיבור 'בשם אומרו' הביאה את הגאולה לעולם.

אך פלא פלאים. אחר הסליחה, מה שלמדו חכמים ממעשה אסתר הינו מופרז מדי ותמוה ביותר. אמרו: 'כל האומר דבר... נשמע – כל האומר, ולא משנה מי האומר כלל, וגם אם אני מוישי אומר חידוש תורה על שולחן שבת בשם החבר שלי צביקה, תתקרב הגאולה לעולם. והשאלה, איזו גאולה תגיע לעולם בזכות זה? לא אני ולא חברי מעניינים את אף אחד, לא בממשלה ואפילו לא בצרכנייה השכונתית?"

ועוד נאמר 'כל האומר – דבר... הרי שזה יכול להיות כל דבר, אפילו שאינו דבר תורה, העיקר שיהיה בשם אומרו. דהיינו גם אילו 'הירקן – שוקי, אמר לפחח – נחמיה, בשם הנגר – גאולה, שהבן של השכן – עזריה, שמע את השכנה – שושנה, מתלווננת שהתפוצץ דוד שמש בגג של מרכז הקניות השכונתי וקיים חשש לדליפת מים אם לא יטפלו בתקלה במהרה.' יש בדברים אלו איזה קרוב גאולה?! נו, הייתכן?"

אור גדלק בעיניה של גברת מרים כאשר ראתה במוחש את חריפותו של בנה מוישי.

אדון מאיר התעשת מן ההתקפה המשפחתית והחל פותח פיו בחיך: "הקשיבו! דברי חכמים לעולם אינם ריקים, אלא שבהתבוננות פנימית יותר, נגלה שהם מקור מים חיים, המשיבים את נפש שומעיהם.

שימו לב! אין עצם האמירה בשם האומר, מביאה את הגאולה לעולם, אלא – המסוגלות של אדם, לומר דבר, המעניק כבוד לאומרו, בשם אומרו, היא שמביאה את הגאולה לעולם.

"מה?! לא הבנו מילה...!" זעקה גברת מרים ובנה מוישי יחדיו.

"אבאר: כל אדם השומע דבר מעניין, חידוש מיוחד, ואפילו מתכון טעים של עוגה, או גילוי תקלה כל שהיא בדוד שמש, הרי שהוא רוצה לקחת לעצמו את הכבוד וההדר והגודלה, והינו חפץ שידעו כולם, שהוא זה שהמציא את הגלגל, הוא החכם והנבון. כמובן, תמיד נעים ונחמד לחדש חידוש ולהפתיע את כולם.

לכן, ברגע שהאדם נזכר שהחידוש שהוא חידש או התגלית שהוא גילה, הם בעצם לא שלו אלא של חברו, מיד מהרהר בליבו בפחד: 'אם אגיד חידוש זה בשם חברי, הרי שכל הכבוד והיקר ילך ממני, וישכון אצל חברי שהוא בעל השמועה.' לכן נוטה אדם תמיד, לשמור את הדברים הטובים לעצמו ולייחס אותם אליו – ורק אליו.

ובעצם, כאן במחשבות אלו, באים החכמים ומעמידים אותנו במקום הנכון: יהודי יקר! דע, אל תתפתה להעניק לעצמך כבוד והדר השייכים לזולתך. זכור! 'זאהבת לרעך כמון... וכבר אנו יודעים שכל חרבן בית המקדש השני היה בשל שנאת חינם. לכן, הבן! אם אתה תדאג לכבודו של חברך, וחברך ידאג לכבודך, וכך כולם ידאגו זה לזה, העולם שלנו ייראה אחרת; במצב כזה לא ייתכן שהגאולה תתעכב רגע אחד!"

וכך היה עם אסתר המלכה. מרדכי הודיע לה שבגתן ותרש מבקשים להרוג את המלך. נו, עכשיו בידה ניסיון גדול. מי לא היה רוצה להעניק למלך השולט בכל העולם את חייו. מי לא היה רוצה שהמלך יהיה חייב לו, איזה כבוד יקבל, מי לא יעריץ אותו? אך אסתר המלכה עמדה בניסיון גדול זה, אף על פי שהייתה יכולה להכפיל את כבודה פי כמה וכמה בעיני המלך, שלטה בעצמה ולא גולה את כבודו של מרדכי, אלא: 'ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי: ובאמת כך באה גאולה.

לכן, ביאור דברי חכמים, הינו בדיוק מוחלט, כמו שהדגשת. אמרו: 'כל האומר' – ולא משנה מי! איש, אשה, ילד, ילדה – עני, עשיר, חולה, בריא! 'דבר' – ולא משנה איזה דבר! אלא כל דבר שמעניק כבוד למי שאמרו, כאשר נאמר אותו בשם אומרו האמתי, או אז האהבה והשמחה שיהיו בעולם, ודאי יביאו את הגאולה במהרה!"

מרי אמר?

אליה יותר, קיבל את טבעת המלך ואת בית המן. אם כן, אסתר המלכה, כאשר העניקה את הכבוד למרדכי היא זו שהרוויחה מכך. כך בכל דבר, כאשר אתה תעניק לחברך את הכבוד שראוי לו, ולא תיקח אותו לעצמך, מן השמים יסובבו, שאתה תרוויח מכך, יותר מאשר אילו היית מייחס את כבודו לעצמך. לכן זכרו היטב: 'כל האומר דבר בשם אמרו, מביא גאולה לעולם!'

דממה השתררה ברכב ואמא ומוישי הנהגו להסכמה. האבא מאיר המשיך: עכשיו אוסיף לכם את 'הדובדבן על הקצפת', הקשיבו! נוסף ללמוד מאסתר המלכה: ברגע שאדם מעניק לחברו את הכבוד המגיע לו, לא רק שהוא אינו מפסיד מכך, אלא הוא בעצמו מרוויח מכך. אילו אסתר הייתה אומרת את הדבר למלך בשמה, ולא בשם מרדכי, איזה דבר מהותי יוסיף לתת לה המלך, וכבר היא מלכה?

אך, כאשר אמרה למלך בשם מרדכי, נמצא לעתיד שהצילה את עמה ומולדתה, ומרדכי שנתרחק ממנה מאז שנמסרה למלך, עכשיו, נעשה קרוב

"אבא, מחר אני דורש את החידוש הזה בשמך ובשם חברך מהשיבה...!".

סיבוב על הסוס

המושך מאמור ראשי

חלום חייו. אלא, שהקב"ה 'גדל העצה ורב העלילה אשר עניו פקחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כן כפי רצונו וכפרי מעלליו' ברחמיו וברוב חסדיו הפך את מחשבתו של המן, ניפץ לרסיסים את חלומו, השפיל גאים עדי ארץ והגביה השפלים – את מרדכי – מתוך תענית בשק ואפר, אל עטרת זהב בראשו ובגדי מלכות, רוכב על סוס המלך וקיים בו הכתוב: 'אתה על במותו תדרוך'.

המן מקבל את העצה וכך טורח להכין את העץ וכאשר הוא בא להגיש את התוכניות לפני המלך, הוא מקבל הפתעה המלך שואל ממנו: 'מה לעשות באיש אשר הפך חפץ ביקרו' המן צוהל בלבו: 'יש! יש! יש!... זו ההודמנות! אני מוותר על העץ לתלות את מרדכי, משום שעכשיו בהודמנות זו אני אצליח להכניע אותו לפני עודנו חי וקיים. זו תהיה שלמות אמתית. וכיצד? אבקש מהמלך לבוש מלכות יחד עם סוס המלך ומי שהוא מן השרים החשובים הוא יוביל אותי אחריו כאשר מפיו יצא כרוז: 'ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו'. זאת אבקש שמרדכי היהודי יעשה כן, כך ברגעים אלו הבריות כולם כולל מרדכי היהודי יכירו וידעו, כי אני חשוב ביותר או אז אחוש נעימות נפלאה מאין כמוה, אהיה אני כמלך העולם!'

מעתה, נוכל להבין כי בקשת המן לעשות סיבוב על הסוס של המלך, הוא בהחלט אינו כחלום של תינוק, אלא סיבוב זה בכוחו היה להקנות להמן את

זוכה שהקב"ה קרן לעמו ירים ויחיש לנו גאולה קרובה במהרה בימנו, בניסים ונפלאות – אמן!

בברכת שבת שלום ומבורך ופורים שמח. אברהם רחמים!

הליכה כהלכה

עמוד במגילה

מאת: הרב ינון רחמים הי"ד

שאלה: אבי ז"ל השאיר מגילה ללא עמוד לשאלות בהלכה: 0548471608 עץ בסופה שעליו נגלת המגילה, האם יש מניעה מלקרוא בה, וכיצד יש לנהוג אם כבר קראו במגילה זו?

תשובה: כתב השו"ע (סי' תרצ"א ס"ב) וצריכה עמוד בסופה וכו' והרמ"א כתב, שהם לא נהגו לעשות לה עמוד ע"כ. וכתב בחזון עובדיה (פורים עמ' רמב') בשם הרשב"ש (סי' תקע"ט) שחיוב העמוד בסופה הוא לכתחילה, אך אינו פוסל בדיעבד וכו'. על כן, לכתחילה צריך לעשות למגילה זו עמוד בכדי לצאת ידי חובת הפוסקים כולם. מכל מקום, בדיעבד, אם אין לה עמוד, כשרה לברך עליה. ואע"פ שבשורת אור לציון (ח"ד עמ' של"ד) כתב שלא יברך על מגילה שכזו דבריו הם ע"פ דברי השלחן גבוה שכתב שפסולה. כיוצא בדבר, כתב ר' יעקב חיים סופר זצ"ל בס' קול יעקב (סי' תרצ"א ס"ק ב) שאם קרא בזו המגילה, יחזור ויקרא במגילה עם עמוד בלא ברכה, מ"מ הואיל וכתב הרשב"ש הנ"ל שכשרה בדיעבד ושכן נראה דעת הרמב"ם, ושכ"כ עוד אחרונים, לכן כאשר אין מצויה מגילה אחרת, תוכל לברך גם על מגילה זו.

משלוח מנות בכלי בית ומעות

שאלה: האם יוצאים ידי חובת משלוח מנות, כאשר שולחים כלי בית או שאר מתנות, שאינם מדברי אכילה ושתייה? תשובה: כתב השו"ע (סי' תרצ"ה ס"ד) חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים, שנאמר 'ומשלוח מנות איש לרעהו' וכו' מבואר שדוקא במיני אוכלים מקיימים את המצוה. אולם, בדברים שאינם מיני אוכלים אינו יוצא ידי חובה.

הטעם לכך, על פי דברי תרומת הדשן (סי' קיא) שמצוות משלוח מנות, היא בכדי שיהא לכל אחד סיפק לקיים סעודת פורים כדן, ואף לטעם שתקנו משלוח מנות כדי להרבות אהבה ואחוזה ורעות, היפך ממה שאמר המן 'שנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים, מ"מ תקנו דוקא ע"י מנות. כלומר, דברי אכילה, וכן, לכתחילה יש ליתן מאכלים שאינם מחוסרים תיקון והם ראויים לאכילה לאלתר.

אך בדבר המחוסר תיקון, כגון אורז חי או שאר דברים שעדיין לא נתשלחו יש

מחלוקת: יש אומרים שאינו יוצא. ויש אומרים שגם בזה יוצא ידי חובה. אולם, בדבר המחוסר מעשה גדול, כגון תרנגולת לשחטה אין יוצאים ידי חובה.

כמו כן, יוצאים ידי חובה במאכל ושתיה כגון מגש פיצה עם פחית שתיה, מ"מ טוב להדר וליתן שני מיני מאכל דוקא, לחוש לפירוש הר' חננאל. (כ"כ בחזון עובדיה עמ' קכד, ובאור לציון ח"ד עמ' של"ט).

ובנתינת במעות, נחלקו האחרונים. יש אומרים שהואיל ויכול לקנות עם הכסף כל דבר, הרי מתקיים משלוח מנות במה שיכול המקבל לקנות. (כן דעת האול"צ הנ"ל שכתב שיוצא ידי חובה עם כרטיס זיכוי לאכול במסעדה בפורים) וכ"ש שלדבריו מועיל כסף וכ"כ עוד כמה אחרונים שיוצאים בכסף, אך מאידך יש הסוברים שהואיל והתקנה היתה במנות, לא מועיל מה שיכול לעשות עם מה שמקבל שעל כל פנים, לא נתן לו דבר שראוי לאכילה כ"כ בחזון עובדיה הנ"ל. לכן, לכתחילה לא יתן משלוח מנות, אלא במיני מאכל.

עדיפות במתנות לאביונים

שאלה: יש לי אח שאין מצבו הכלכלי מזהיר, ומאידך גיסא מצוי בשכונתנו תלמיד חכם השוקד על תלמודו, שנצרך לתמיכה. מעתה, ברצוני לשאול, למי עדיף ליתן את המתנות לאביונים ומעות שנותנים זכר למחצית השקל, לאח או לחכם?

תשובה: כתב השו"ע בהל' צדקה (יו"ד סי' רנ"א ס"ג) הנותן לבניו ובנותיו הגדולים שאינו חייב במזונותיהם כדי ללמד את הבנים תורה, ולהנהיג את הבנות בדרך הישרה, וכן הנותן מעות לאביו, והם צריכים להם הרי זה בכלל הצדקה ולא עוד אלא שצריך להקדימו לאחרים ואפילו אינו בנו ולא אביו אלא קרובו צריך להקדימו לכל אדם וכו'.

וכתב הרע"א בגליון בשם תשובת חכם צבי (סי' ע), שיש להקדימו אפילו לתלמיד חכם שאינו רבו. (כמו שכתב הש"ך (שם בס"ק ז) לענין אביו, שנראה שהיה לשאר קרובים) לכן עדיף ליתן לאח שהוא קודם וכדכתיב 'מבשרך אל תתעלם'. על כל פנים לא אמנע עצמי מלכתוב מה שכתב הרמב"ם (פ"ב מהל' מגילה הל' יז) וז"ל מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעהו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים (ישעיהו נו פס' טו).

שבת שלום

ליריער אהבה

סדרת מאמרים חדשה בנושא 'בניין הבית היהודי' מאמר מס' 66

מאת: הרב מרדכי רחמים שליט"א

מדריך חתנים, יועץ נישואין ופסיכותרפיסט

יעוץ טלפוני והיאום פגישות בפלא: 054-84-00930

במאמרים הקודמים דיברנו על השוני בשלוש מערכות יחסים בנושא נתינה וקבלה. א. בין הורים לילדים - נתינה ללא גבולות. ב. בתוך חברה - נתינה בשל תמורה. ג. בין איש לאישה - נתינה בשל תמורה, בשאיפה להגיע לנתינה ללא גבולות.

במאמר זה נרחיב על התפקיד החשוב של הנתינה בתוך כל מערכת יחסים, בין אדם לחברו ובין איש לאשתו.

מסופר על רב אריה לוי צ"ל שבאשר אשתו חשה כאבים ברגלה, הלך עמה לרופא ופנה אליו במשפט קטן ועצום, שנחקק לדורות.

אמר לו: 'הרגל של אשתי, כואבת לנו...'

מתוך משפט זה נוכל להבין עד כמה החיבור ביניהם היה טבעי וזוק, הרב הרגיש את כאבה של אשתו ככאבו שלו. הרגל של אשתו - זו הרגל שלו, אין הבדל!

מעתה נתבונן, איך יוצרים חיבור שכזה בין בעל לאישה?

בתורה הקדושה נאמר: 'ויאמר ה' אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו'. הנה, בפסוק זה טמונים שני צרכים מאוד חשובים, שהקב"ה טבע בתוך האדם:

א) האדם אוהב להיות מחובר לאנשים ולא להיות לבד. - כנאמר 'לא טוב היות האדם לבדו'. - 'לא טוב שיהיה לבדו בלא חברה, כי אין לו חברה עם הבהמות החיות והעופות כי אינו שוה עמם בבריאה' (רד"ק)

ב) האנשים הם נזקקים זה לזה - כנאמר 'אעשה לו עזר כנגדו'. - שיהיה עזר כאשר יצטרך, כמו שאמר (קהלת ד' ט') טובים השנים מן האחד. (רד"ק)

הרי לנו כי הימצאות האדם בחברה וכן פעולת הנתינה בתוך החברה הינה טבעית וכמעט הכרחית. - אלא שבדרך כלל ההימצאות בחברה וכן העזרה בין אדם לחברו נובעת מחמת ההכרח או מצד 'שלח לחמך על פני המים' אומר האדם בלבו: 'היום אני אעזור לו - מחר הוא יעזור לי!'

ברם, הקב"ה מבקש מכל אדם שירגיש אהבה כלפי החברה שנמצא בה. כנאמר: 'ואהבת לרעך כמוך אגני ה'!

- אחד מן הסימנים של האהבה הוא, רצון חזק להשפיע לנאהב, לגרום לו נחת רוח, רצון להיטיב ולהתחבר עמו יחדיו, אף ללא כל סיבה.

נוכל לומר, שכמעט ואי אפשר לבטא רגש של אהבה ללא פעולת הנתינה.

מעתה נשאל את עצמנו, האם אפשר לבחור את מי ומה לאהוב, או שמא 'אהבה' זו מציאות טבעית. דהיינו, כאשר יש דברים משותפים בין שניים, אזי המכנה המשותף ביניהם גורם להתפתחות האהבה, אבל אנשים שאין ביניהם מכנה משותף הם אינם יכולים לאהוב זה את זה?

נשים לב. כי תשובה לשאלה זו, נמצאת בתורה הקדושה במילים ברורות. הנה, הקב"ה מצווה אותנו 'ואהבת לרעך כמוך אגני ה'.

מתוך ציווי זה נוכל להבין כי היכולת לאהוב כל אדם מישראל נמצאת בנו ולא במישהו אחר וזולתנו. אנו מצווים לאהוב כל איש ואיש מישראל, הרי שאם ציווי זה מוטל עלינו, הרי שוודאי שבכוחנו לעשותו. שאם לא כן, הרי ודאי שלא היינו מצווים עליו.

וכאן השאלה מתבקשת: אם בכוחנו לאהוב כל אדם מישראל, כיצד ניתן לעורר אהבה זו?

ידועים דברי הרב דסלר זצ"ל: כי 'נתינה מולידה אהבה' - דהיינו, אנו מבינים כי אדם נותן למי שהוא אוהב. כאן הרב מחדש כי למי שהאדם נותן, לו הוא נעשה אוהב - הרי שלפי דברים אלו בכוחנו לאהוב כל אדם בעולם.

וההבנה בכך פשוטה. הנה, האדם מטבעו - אוהב את עצמו! כעת, כאשר הוא נותן לשני, ממילא חלק ממנו נמצא אצל השני.

ומכיוון שחלק ממנו נמצא אצל השני, הרי שזה מעורר בו אהבה אליו, הוא מתחיל להרגיש את חברו - כמו הוא עצמו.

לא לחינם אנו רואים בני אדם, הקשורים לחי, צומח ודומם.

בנו: כלב, עציץ ומכונית. כאשר אדם השקיע מיטב כספו לרכוש כלב, והינו בכל יום מוציא אותו לטייל, נותן לו מזונות מכספו, הרי שהוא מפתח ומעורר בתוכו אהבה אליו. הוא מושקע בתוך הכלב הזה. לכן אכפת לו ממנו.

אדם שבכל יום טורח, להשקות עציץ, הרי שגם הוא מושקע בתוכו הוא מחובר אליו, כאשר יכול אחד מעליו, בלבו ירגיש עצבות.

אדם ששילם על המכונית שלו כמה עשרות אלפי שקלים, כאשר ישמע מישהו מדבר על החברה של המכונית שלו: 'סובארו זה רכב לא טוב', בלבו ירגיש כאב, ובמזרה יקום על רגליו למחות בו: 'למה אתה אומר כך זה לא נכון!' כל זאת, מחמת שהאדם השקיע מהונו ומאוונו בדברים אלו.

הבנה זו רמוזה בפסוק: 'ואהבת לרעך כמוך' - דהיינו, עלי לאהוב את חברי כמו שאני אוהב את עצמי. ובכדי שאוהב אותו כך, הדרך הפשוטה ביותר היא, לתת מעצמי אליו. כך באופן טבעי אני אוהב אותו, בדיק כמו שאני אוהב את עצמי, משום שאני עצמי נמצא בתוכי!

מעתה עלינו להתבונן, אם אנו אומרים שכאשר אדם משקיע בחברו מתעוררים בתוכו רגשות אהבה אליו, אם כן, הרי לנגד עינינו, שכל מערכת זוגית בנויה מנתינה עצומה זה לזו ולהפך. שכלי נתינה מתמדת בין איש ואישה אי אפשר לנהל בית.

מעתה נשאל, כיצד זה שמצויים זוגות שהאהבה אינה מצויה ביניהם, הרי הם נותנים זה לזה בכל יום, כמה וכמה פעמים. ויש שיגדילו לומר: 'אני כל היום רק נותן ונותן, עד שאני לא משאיר זמן לעצמי!'

אכן, עלינו להבין היטב, בכוח נתינה להוליד את האהבה - אין בזה ספק! אולם, לא כל עזרה לחבר ולאישה, נחשבת כנתינה שבכוחה להוליד אהבה, אלא בכדי שפעולת נתינה תהיה חשובה שבכוחה להוליד אהבה היא מוכרחת לעמוד במספר כללים.

בע"ה במאמרים הבאים נסיף לכתוב, איזו היא נתינה שבכוחה להוליד אהבה!

"שמן זית זך כתית למאור"
השמן כואל לאור התורה ופסיפלו
נותנים את הטיפות הראשונות
המשפחות היוצאות מן הזית ולא
את הטיפות האחרונות.
לתורה והמצוות נותנים את הכי טוב
יש - ולא את מה שיש...!

העלון מוקדש.
להצלחת גיל משה וורד בר חן ובי"ב הי"ו.
זו גיורא וחנינה הדר דפני הי"ו. מנחם ואסתר קמיש הי"ו.
עזרא בן יפה הי"ו. אביתר ונאה תרנימן הי"ו
ר' יצחק ואילנה טל הי"ו. חי עייבי בן רוזה הי"ו.
יהושע ומזל מאור הי"ו. ר' שחר ומירב אביכור הי"ו. מר אדמן לוי הי"ו.
דרור מועלם בן שלמה הי"ו
ר' מרדכי ומרגלית רחמים הי"ו. ר' יען ורותי רחמים הי"ו.
מירד הרדי"ג המהול שמוען רחמים הי"ו. מריא יהודית תח"י. ר' שמואל אלעזר ובי"ב.
לע"נ נעים בן מרדכי ז"ל.
פרחה בת רחם ז"ל.
אזאוד בן יהודית ז"ל.
קמיל יפה בת לאה ז"ל.
מרדכי ניסים בן קמיל יפה ז"ל.
יהונן בן מרים ז"ל. רחל בת טפחה ז"ל